

Heb jij leerlingen die moeilijk lezen en/of schrijven en/of spellen? Denk tijdig aan compenserende hulpmiddelen.

Aan de slag als leerkracht en zorgteam

VZW Eureka ADIBib geeft de leerling een gratis hulpmiddel waarmee je leerlingen met ernstige zorgnoden ondersteunt in de klas bij lees- en schrijftaken. Maar hoe beslis je welke leerling nood heeft aan extra remediëring of ondersteuning. Wanneer start je met ADIBoeken en voorleessoftware?

Wat is een ADIBoek?

Een **ADIBoek** is een digitale versie van een schoolboek. Het boek is voorleesbaar met de software die je kan aanvragen via adibib.be. Aan het gebruik van ADIBoeken zijn verschillende regels verbonden, zoals het beschikken over de fysieke boeken.

Bij **Luisterpuntbibliotheek.be** kan je met een dyslexie-attest gebruikmaken van bibliotheekboeken met menselijke voorleesstemmen.

Hoor en zie de signalen

Je biedt al hulp met de voorziene zorg. Maar bij sommige leerlingen wordt de achterstand maand na maand groter. Ze hebben meer individuele ondersteuning nodig. Op andere vlakken merk je vaak dat er iets wringt. Ze zeggen dingen als "ik ben dom", "iedereen kan het beter dan ik", of "waarom moet ik altijd zoveel oefenen?".

Pik die signalen op en ga in gesprek. Let op ontmoediging, afhaken, frustratie, boosheid of weerstand. Praat ook met de ouders. Hoe loopt het thuis? Wat zien zij bij hun kind aan tafel, bij het huiswerk, voor het slapengaan?

Hoe pak je een beginnende achterstand aan?

Meer oefenen bij lezen helpt, maar werk gelijktijdig aan motivatie en interesse. Leesrijtjes hebben hun nut. Samen een weetjesboek lezen wekt vaak meer enthousiasme. Spreek ook met de ouders en geef gerichte oefeningen mee, op het verwachte niveau of waar nodig op een lager niveau.

Evalueer na 6 à 9 weken intensievere zorg. Overleg met de zorgleerkracht en ouders. Samen kijk je nog gericht met meer observaties. Wat heb je geprobeerd, wat werkt wél?

Na 6 maanden remediëring compensering overwegen

Als een leerling na 6 maanden intensieve remediëring op school en bij voorkeur ook thuis onvoldoende vooruitgang maakt, is het tijd om na te denken over het opstarten van compensering samen met remediëring.

Door vroegtijdig te leren compenseren wint het kind aan autonomie en zelfvertrouwen. Compensering met een laptop vraagt ook tijd om ermee te leren werken.

Vanaf welk leerjaar kan je het compenseren via ADIBib opstarten?

Vergelijk het met een bril of een hoorapparaat: je geeft een kind een bril zodra het niet voldoende ziet van dichtbij of veraf. Net zo bij lezen en schrijven: elke maand dat je niet ingrijpt, vergroot de frustratie en het gevoel niet mee te kunnen.

Eerste leerjaar, april: Een kind dat de letters niet kent, eenlettergrepige woorden hardnekkig blijft spellen en aangeleerde woorden van december nog steeds niet juist schrijft, geeft een alarmsignaal. Is de remediëring al gestart? Dan dient compensering zich nu aan.

Tweede leerjaar, april: Een leerling die nog steeds niet zelfstandig leest of schrijft, heeft onmiddellijk training nodig met compenserende hulpmiddelen. Uitstel leidt tot frustratie en faalangst.

Leerlingen kunnen al kennismaken met voorleessoftware **vanaf het tweede leerjaar**, zowel in het gewoon als het buitengewoon onderwijs. Hoe vroeger je start, hoe beter. Plan minstens **twee schooljaren** in om vlot te leren werken met de software. Combineer voorleessoftware met remediëring.

Frans in het derde of vijfde leerjaar en ernstige noden in de schriftelijke communicatie (lezen, schrijven)? Start meteen met het gebruik van het ADIBoek Frans en LeesVoor! Stimuleer om ook thuis te oefenen in het vinden van de juiste bladzijde en het gebruiken van de functies: voorlezen, typen, spellingcontrole, ...

Wat zijn de effecten van het gebruik van ADIBib?

1. **Beter tekstbegrip.** De leerling begrijpt de klasteksten ook al hebben ze het technisch leesniveau nog niet.
2. **Meer zelfstandigheid.** De leerling leest zelfstandig, er is geen ouder, buddy of leerkracht nodig om in de klas oefeningen te maken. Zo versterk je hun betrokkenheid en competentiegevoel.
3. **Meer vorderingen in spelling en leesbaarheid.** De leerling kan sneller IT inschakelen om de eigen zin na te lezen of spelling te verbeteren.
4. **Sneller doorwerken.** De opdracht laten voorlezen, woordvoorspelling leren gebruiken, minder twijfel, ... De kans dat de leerling zelfstandig de opdracht afwerkt neemt sterk toe.
5. **Leerkracht krijgt ondersteuningsruimte na de inlooperperiode.** De leerling vraagt minder ondersteuning bij klustaken. De talrijke ondersteuningsuren kan je verminderen tot effectieve interventie.

Overtuigd van de meerwaarde? Dan is het tijd om te bekijken wie de beslissing neemt en hoe je het team, de ouders en de leerling meekrijgt.

Wie beslist over de start?

De leerkracht beslist in overleg met de zorg en de directie. Er is geen toelating van het CLB nodig. Toch is vroegtijdig overleg met het CLB meer dan welkom.

Is er via logo of diagnostiek geen attest dyslexie of dyspraxie? Is er geen GC-verslag, IAC, of OV-verslag? Het CLB kan op vraag van de school het ADIBib-attest opstellen. De leerling heeft een nood aan deze ondersteuning en krijgt toegang tot ADIBib via het ADIBib-attest. Betrek de ouders. Zij bepalen welke voorleessoftware ze kiezen. Zij geven toelating om hun kind aan te melden bij ADIBib.

Bekijk, bespreek en overtuig

ADIBib heeft korte video's gemaakt die je kan inzetten op verschillende momenten. Bekijk [ADIBib: de juiste tools](#), *Ridder in nood*, *één letter maakt het verschil* en *Ja maar, ...* via www.adibib.be.

Ze tonen wat leerstoornissen concreet betekenen voor een kind, geven antwoord op vaak voorkomende bezwaren en maken de meerwaarde van compenserende hulpmiddelen tastbaar. Plan een moment om ze te bespreken met het team, en gebruik ze ook in een gesprek met de ouders en de leerling zelf. Ze verlagen de drempel en openen vaak het gesprek.

Plan een realistische opstart

- ✓ Leerlingen hebben meer dan twee schooljaren nodig om vlot te werken met hun hulpmiddelen. Plan een inlooperperiode: de leerling verliest dagelijks tijd in de klas met de opstart van de juiste tools, wijs de aanleeropdracht toe aan een ouder, een leerling, een coach, ... Geef die de nodige instructies, ondersteuning, tijd.
- ✓ Schakel medeleerlingen of buddy's in voor praktische hulp.
- ✓ Ondersteun ook organisatorische vaardigheden: documenten benoemen, mappenstructuur, agenda bijhouden.
- ✓ Bespreek met de hele klas waarom ADIBoeken en LeesVoor! nodig zijn.

Observatietool

De leerkracht is de eerste die signalen opmerkt. Gebruik de observatietabellen hieronder om per leerling in kaart te brengen waar compenserende hulpmiddelen een meerwaarde kunnen zijn. Dit vormt de basis voor het gesprek met de zorgbegeleider. Geef voor elke situatie aan of compenserende software nodig is:

Lezen in Nederlands en Frans	Lukt onvoldoende	Lukt, maar te traag
Leesteksten in de klas volgen op tempo van de klas		
Leerteksten thuis zelfstandig studeren		
Toetsen en examens lezen		
Teksten in vreemde talen lezen		

Schrijven	Lukt onvoldoende	Lukt, maar te traag
Leesbaar schrijven en notities maken		
Agenda bijhouden		
Spelling Nederlands		
Spelling in vreemde talen		
Structuur en opmaak in teksten		

Handige weetjes

Hardware	ADIBoeken	Software & licentie
Nodig? <ul style="list-style-type: none"> ✓ Laptop met lader en/of voldoende batterij ✓ Laptop beschikbaar in elke les met schoolboeken ✓ Koptelefoon of oortjes ✓ Muis en muismat of touchpad 	Wie mag bestellen? <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ouders ✓ School ✓ Logo Nodig? <ul style="list-style-type: none"> ✓ Lijst schoolboeken ✓ De leerling heeft de bestelde ADIBoeken ✓ Documenten met OCR (voorleesbaar) indien geen boeken via ADIBib ✓ Attest dat toegang geeft Waar? Hoe? <ul style="list-style-type: none"> ✓ www.adibib.be 	Elke gratis licentie bevat: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Volledige ondersteuning van ADIBoeken met taalswitch (NL/FR/EN/DE) ✓ Voorlezen met woordmarkering ✓ Spellingcontrole ✓ Woordvoorspelling ✓ Woordenlijsten ✓ Samenvattingen
Instructievideo's adibib.be	ADILeerwerkboek	Info adibib.be
adibib.be/aan-de-slag <ul style="list-style-type: none"> ✓ ADIBoek downloaden en opslaan ✓ Voorleessnelheid aanpassen ✓ ADIBoek openen & naar juiste pagina gaan ✓ In een ADIBoek schrijven ✓ Spellingcontrole & woordvoorspelling gebruiken 	Download ADIL voor ouders, coaches Oefenboek met voorbeelden en oefeningen om samen door te werken: leerling en coach.	Sensibiliseringsfilm voor schoolteam: ' ADIBib: de juiste tools ' (9 min)

Laatste check voor de opstart

Gebruik deze checklist vóór de effectieve opstart, bij voorkeur samen met de zorgleerkracht. Ze is bedoeld als eindcontrole: alles op groen betekent dat de leerling vlot kan beginnen.

- ✓ Leerling heeft een geldig attest, GC-verslag of ADIBib-attest
- ✓ Observatietabellen zijn ingevuld en besproken met de ouders en het zorgteam.
- ✓ Afspraken zijn vastgelegd in het zorgplan van de leerling.
- ✓ Is de software handig geschikt?
- ✓ Leerling heeft een gedrukte versie van alle schoolboeken.
- ✓ Toestel met software is dagelijks beschikbaar en getest.
- ✓ Mappenstructuur op computer.
- ✓ ADIBoeken zijn besteld op naam van de leerling via adibib.be.
- ✓ De inlooperperiode krijgt ruimte, er is iemand beschikbaar als coach.
- ✓ Afspraken over gebruik tijdens toetsen en examens zijn gemaakt.
- ✓ Ingeplande evaluaties met zorgteam en ouders, overdracht naar volgend leerjaar.

Je team versterken met meer expertise?

Schrijf je in voor taalcoach, rekencoach of vraag een vorming op maat.

Ontdek meer op www.eureka.eu.